Gestió dels fons estructurals de la UE per part de ciutats i àrees metropolitanes

Resum Executiu

Segons dades estadístiques del 2014 publicades per Eurostat, **el 72 % de la població europea viu actualment en ciutats i àrees metropolitanes** i es preveu que, l'any 2050, aquesta xifra arribi al 80%. La Unió Europea és conscient del paper clau que els governs locals juguen com a motors del progrés i per això les ciutats s'han convertit en un dels eixos centrals de la seva política de cohesió. Tanmateix, el rol de les ciutats es limita sovint a ser només beneficiàries de les iniciatives europees, sense tenir gaires oportunitats de jugar un paper actiu en els processos de presa de decisions.

Durant el seminari d'Autoritats Metropolitanes Europees (EMA) organitzat per l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) el 13 de març de 2015, els alcaldes, presidents i representants polítics de 15 metròpolis de 10 països diferents van adoptar una declaració conjunta que demanava a la Unió Europea més participació de les metròpolis en els afers europeus. La **Declaració de Barcelona reclamava, en concret, més participació de les metròpolis en la gestió dels fons estructurals de la UE** corresponents als seus territoris, una responsabilitat que actualment exerceixen els Estats membres i les regions. A la segona edició de l'EMA, celebrada a Torí el 2016, es va insistir en la importància que els ens metropolitans tinguin un paper més rellevant a Europa.

En aquest context, l'Àrea Metropolitana de Barcelona ha dut a terme un estudi sobre el paper de les principals ciutats i àrees metropolitanes europees en la gestió dels fons estructurals de la UE i sobre com participen en els projectes europeus. Les ciutats i àrees metropolitanes analitzades són FrankfurtRheinMain, Hannover, Lisboa, Barcelona (àrea metropolitana i ciutat), Manchester, Liverpool, Lió, París, Amsterdam, Estocolm, Torí, Milà, Viena i Budapest. L'estudi abasta els períodes de programació 2007-2013 i 2014-2020, i analitza els fons administrats per aquestes metròpolis, les seves prioritats d'inversió i els instruments de gestió que han utilitzat.

Pel que fa al volum dels fons gestionats, les àrees metropolitanes analitzades reben quantitats que van des de xifres extremadament baixes (0,58 M€ per a Frankfurt sota el marc financer plurianual 2007-2013) a quantitats molt elevades (415 M€ per al Gran Manchester i 504,9 M€ per a la Ciutat Regió de Liverpool en l'actual període 2014-2020).

L'estudi també demostra que **el volum dels fons gestionats per algunes metròpolis europees no es correspon de manera coherent amb el PIB o la població**. La ciutat de París, per exemple, representa el 30% del PIB nacional i el 3,4% de la població, però durant el període 2007-2013 només ha gestionat el 0,10% dels fons estructurals de la UE per a França. El cas de Barcelona és similar: amb el 10% del PIB estatal i el 7% de la població, només gestiona el 0,15% dels fons estructurals de la UE destinats a Espanya.

A l'altre extrem de l'escala trobem metròpolis com Amsterdam, Manchester o Liverpool, que presenten una relació equilibrada o positiva entre els fons gestionats i el seu PIB i població. Amsterdam gestiona el 6% dels fons, amb 13% del PIB i 5% de la població; a Liverpool li correspon el 5,11% dels fons, amb

1,45% del PIB i 2,33% de la població, i Manchester rep els 3,85% dels fons, amb 3,7% del PIB i 4,2% de la població. Aquestes xifres més equilibrades sovint van lligades al fet que la metròpolis té més autonomia en la gestió dels fons, la qual cosa mostra el camí que han de seguir la resta de ciutats.

L'estudi també posa de manifest que **el nombre de metròpolis responsables de gestionar fons europeus**, ja sigui com a autoritats de gestió o com a beneficiàries de subvencions globals, ha augmentat significativament en el període actual. No obstant això, la seva participació en algunes etapes importants, com el seguiment o l'avaluació de la gestió dels fons, és encara escassa.

Pel que fa a les temàtiques dels projectes en què s'inverteix, més enllà de les prioritats d'inversió clàssiques (medi ambient, transport i mobilitat, PIME, ocupació, etc.) s'aprecia un increment de les inversions metropolitanes amb fons europeus en àmbits emergents com la innovació, les TIC i la recerca per al desenvolupament, o l'economia baixa en carboni.

L'estudi posa de manifest que **les àrees metropolitanes han de ser encoratjades a assumir funcions de gestió** i no limitar-se a participar com a simples beneficiàries. Cal que puguin treballar activament en la presa de decisions en la fase de programació i exercir un paper clau en el seguiment i avaluació dels programes operatius.

D'altra banda, l'estudi també mostra clarament el **paper actiu d'aquestes institucions en projectes de cooperació territorial europea i en altres programes europeus** com Life, Horitzó 2020 o COSME. En aquest sentit, destaca la importància de reforçar les capacitats de les àrees metropolitanes per facilitar-los la participació activa en els programes europeus, així com de posar de manifest els valors, interessos i preocupacions metropolitans a l'hora de dissenyar les polítiques i instruments financers de la UE que afectin àmbits com el medi ambient, la investigació tecnològica o el suport a les PIME.

La UE ha inclòs en l'actual marc financer un conjunt d'**instruments dissenyats per optimitzar l'ús territorial dels fons**. No obstant, malgrat el clar enfocament territorial, més de la meitat de les àrees metropolitanes analitzades no ha utilitzat mai aquests instruments. Sembla que només les inversions territorials integrades (ITI) han assolit un cert grau d'acceptació entre metròpolis com Lisboa, Lió, Amsterdam, Budapest o París. En vista d'aquests resultats, l'estudi suggereix que el proper període de programació podria incorporar un **instrument específic que permet**és **reforçar les capacitats de les metròpolis** com a centres urbans per a la innovació i el desenvolupament inclusiu i sostenible, i que reflectís millor el seu paper en la lluita davant de reptes com el transport públic i la mobilitat, el medi ambient urbà, la investigació, el coneixement, el desenvolupament econòmic i la cohesió social.

Àrea d'Internacional i de Cooperació
Barcelona, setembre de 2016

L'estudi *Management of EU Structural Funds By European Metropolitan Areas and Cities* és un encàrrec de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) realitzat l'abril del 2016 pel Departament d'Estudis i Assistència Tècnica Internacional de Tornos Abogados.